

Rusko

Novorossijsk a Kirillovka

Historie českého osídlení severního Kavkazu souvisí s ovládnutím této oblasti carským Ruskem. První osadníci českého původu do této oblasti přišli v druhé polovině šedesátých let 19. století, a to do oblasti Tuapce. V okolí tohoto města založili tzv. České Georgievské chutory, ze kterých se postupně zformovala vesnice Anastasievka. Počátkem sedmdesátých let vznikly další české osady v okolí Novorossijsku a Anapy nesoucí jména pravoslavných světců: Kirillovka, Methodievka, Vladimírovka, Glebovka, Varvarovka a Pavlovka. Po těžkých začátcích, kdy osadníci museli překonat náročné přírodní podmínky těžko dostupného horského terénu s mnohými mokřady a bažinami, se jejich situace začala postupně stabilizovat.

Na přelomu 19. a 20. století česká hospodářství povětšinou prosperovala a mnozí ze sedláků začali bohatnout, stejně jako čeští řemeslníci a podnikatelé v rozvíjejícím se přístavním městě Novorossijsku. Rozvinuta byla nejprve produkce a obchod s tabákem, který později vystřídalo víno, jež svoji kvalitou předčilo i produkci na Krymu.

Období prosperity bylo po převratu v Rusku v roce 1917 vystřídáno komunistickým terorem. Všechna hospodářství byla postupně sjednocena v kolchozy a majitelé nejvíce prosperujících statků byli posláni do lágrů, nejčastěji do Kazachstánu. Český charakter vesnic byl postupně narušován a během druhé poloviny 20. století i v Kirillovce Češi přestali být dominantní složkou obyvatelstva. Kromě přílivu Rusů a Ukrajinců začali vytvářet významný podíl na složení obyvatelstva také Tataři, kteří se po smrti Stalina začali vracet z vyhnanství a snažili se žít co nejbližší Krymu, který pro ně byl stále uzavřený.

V dalších letech pak přicházeli příslušníci kavkazských etnik: Arméni (mnoho jich přišlo po zemětřesení, které Arménii postihlo v roce 1988) a Gruzíni. V posledních deseti letech, kdy se postupně začalo s obrozováním českého života na Kavkaze, se k původu opět začalo hlásit více potomků českých kolonistů. Jejich český původ není vždy doprovázen přímou deklarací české národnosti, a proto při zkoumání počtu krajanů na Kavkaze se oficiálními statistickými údaji nelze řídit bez výhrad. Podle nich se k české národnosti během posledního sčítání obyvatel v roce 2002 přihlásilo v Krasnodarském kraji 732 osob a v přilehlé Adygejské republice 127 osob.

Tradice výuky českého jazyka u krajské komunity podle zachovaných informací sahá až do období ustanovení samostatného Československa, kdy díky národnostní politice Sovětského Svazu bylo umožněno působení učitelů z Čech. Nejstarší krajané vzpomínají na pana učitele Červeného, který působil v Kirillovce až do r. 1927, nebo učitele Petra Jilemnického (působil v letech 1927 až 1928 v Pavlovce), v Čechách známého spíše jako básníka a novináře.

Novodobé působení učitelů začíná až rokem 2001. Nejprve z Moskvy na doporučení zastupitelského úřadu ČR přijela v létě na jeden měsíc ruská bohemistka paní Irina Gerčiková. Systematičtější výuka českého jazyka začala díky vládě ČR, která prostřednictvím Domu zahraničních služeb začala ke kavkazským krajanům od roku 2003 každoročně vysílat učitele z Čech. Nejprve se tak dělo ve spolupráci s českým centrem **Nazdar v Novorossijsku**, od června roku 2006 tuto iniciativu převzal **Český klub Mateřídouška v Kirillovce**, která je dnes již periférií města. V současné době v destinaci působí již pátý učitel. Od prosince 2010 se s výukou začalo také v obci Anapskaja, kam dojíždí zájemci z Anapy a okolních obcí. Tato výuka se pak přesunula a nyní probíhá v novém kulturním domě ve Varvarovce.

V tomto školním roce se výuky českého jazyka účastní souhrnně 23 dětí, 17 začátečníků, 12 pokročilých a různorodá, asi osmičlenná skupina ve Varvarovce.

Výuka češtiny, stejně jako ostatní doprovodný program, zájmové kroužky (pěvecký, divadelní, filmový, literární) i osvětové semináře a přednášky fungují mimo povinnou školní výuku a studenti se jí účastní na základě vlastního zájmu.

Kavkazská komunita také úzce spolupracuje s Českým centrem v Moskvě, které se v posledních letech podílí na organizování Dnů české kultury v Novorossijsku. Letos byl také vyhlášen již 3. ročník literární soutěže, tentokrát s názvem " Čechy v srdci Evropy, Čechy v srdci mém", ve spolupráci s DZS, českým Pen klubem a Ústavem filologie a historie RGGU v Moskvě. Krajané během celého roku organizují řadu akcí a oslav, které odpovídají katolickému kalendáři České republiky (sv. Václav, Mikuláš, Vánoce, Hromnice, Velikonoce, Filipojakubská noc, Letnice) či občanskému kalendáři (Den vzniku samostatného Československa, 17. listopad). Organizováním takřka všech těchto aktivit se v posledních letech zabývá klub Mateřídouška v Kirillovce, a obec tak během posledních let ve spolkovém životě krajanů hraje ústřední roli.